

Nasjonalt ID-senter

POLITIET
KRIPOS

Misbruk av ID-dokumenter 2023

Forsidebilde: iStock.

Rapporten er skrevet av:
Rådgiver Amelia Svensson
Politioverbetjent Thomas Døhli
Seniorrådgiver Emilie Sveen

Kripos og Nasjonalt ID-senter takker alle som har bidratt med informasjon til denne rapporten og setter stor pris på forslag til forbedringer i rapportens innhold.

Kripos og Nasjonalt ID-senter, august 2024.

Innholdsfortegnelse

Rapportens formål, innhold og datakvalitet	5
Formål og målgruppe	5
Innhold	5
Datakvalitet	6
Hovedpunkter	7
Dokumentmisbruk i 2023	9
Type misbruk	9
Type misbrukte dokument	10
Sted for avdekning	13
Nasjonalitet på dokument	14
Nasjonalitet på innehaver (statsborgerskap)	19
Kriminalitetsområde	21
Datagrunnlag og datakvalitet	24
Datagrunnlag	24
Hvilke dokumenter inkluderes i datagrunnlaget?	25
Endringer i datagrunnlaget i 2017 og 2020	25
Datakvalitet	25
Sammenlignbarhet på tvers av etater og år	25
Feilaktig, mangelfull eller manglende registrering	26
Dobbeltregistreringer	27
Ordliste	28
Tabeller	29
1. Misbrukte dokumenter etter type 2020-2023	29
2. Misbrukte dokumenter etter rapporterende aktør 2023*	29
3. Nasjonalitet på dokument, 2020-2023, topp 15 sortert etter tall for 2022	30
4. Nasjonalitet på innehaver av misbrukt dokument, 2020-2023, topp 15 sortert etter tall for 2023	30
Kilder	31

Rapportens formål, innhold og datakvalitet

Formål og målgruppe

Misbruk av identitets- og underlagsdokumenter utgjør en betydelig trussel for samfunnssikkerheten og kan lede til misbruk av velferdsgoder i Norge. Det er godt kjent at misbruk av ID-dokumenter i mange tilfeller er en forutsetning og en tilretteleggende faktor for kriminelle aktørers kapabilitet til å gjennomføre en mengde kriminelle handlinger. Det ser vi ved blant annet bedragerier, terrorisme og menneskehandel. Dessuten muliggjør ID-misbruk bevegelsen til irregulære migranter som søker opphold i landet på grunnlag av uriktig identitet, og organiserte kriminelle nettverk som kan forflytte seg selv og sine eiendeler (materielle og immaterielle) uoppdaget.

Med utgangspunkt i de beskrevne samfunnsrisikoene som følger av ID-misbruk, har rapporten som formål å gi et fast, årlig oppdatert bilde av hvordan identitets- og underlagsdokumenter misbrukes i Norge og hvordan norske dokumenter misbrukes i utlandet. Rapporten inneholder informasjon av interesse for alle som er opptatt av ID-utfordringer; politiske beslutningstakere, medarbeidere i politiet, velferdsetater og utlendingsforvaltningen. Videre kan den være av interesse for andre offentlige og private aktører som i sitt arbeid vurderer identitet, dokumenter og samfunnsrisiko.

Innhold

Rapporten inneholder statistikk og informasjon om misbruk av identitets- og underlagsdokumenter for året 2023. Tallene for misbrukte dokumenter inkluderer totalfalske og forfalskede dokumenter, misbrukte ekte dokumenter (impostere), urettmessig utstedte ekte dokumenter og kopier eller bilder av ekte eller falske dokumenter. Se ordlisten på side 28 for forklaring av de ulike misbrukstypene. I rapporten er antallet misbrukte dokumenter høyere enn antall personer. Det betyr at enkelte personer har misbrukt mer enn ett dokument. Frem til 2019-rapporten ble det innhentet tall kun fra etater som foretar person- og dokumentkontroll av utlendinger som ønsker å reise til, har kommet til eller allerede oppholder seg i Norge. Fra og med 2020-rapporten er også tallmateriale hentet fra politiets registre inkludert. Det betyr at det fra 2020 kan presenteres et mer helhetlig bilde av det avdekkede ID-misbruket i Norge. I tillegg gjør dette at rapporten nå inneholder både utlendingers og norske statsborgeres misbruk av identitets- og underlagsdokumenter. En fullstendig oversikt over statistikkleverandørene finnes på side 24.

Datakvalitet

Til tross for at denne rapporten baserer seg på et større datagrunnlag og kan vise et mer helhetlig bilde av ID-misbruket, er det fortsatt enkelte svakheter ved grunnlaget for statistikken. Dette har både tekniske årsaker og årsaker knyttet til hvordan registreringsarbeidet gjøres i praksis. Dette påvirker nøyaktigheten i statistikken, særlig på tre måter:

- Feilaktig, mangelfull eller manglende registrering
- Dobbelregistreringer
- Manglende eller mangelfull rapportering

Svakhetene som listes kan påvirke statistikkens mulighet til å speile den virkelige situasjonen med hensyn til ID-misbruk. Blant annet kan dobbelregistreringer skape skjevhet ved at visse forhold innenfor ID-misbruk fremstår som mer fremtredende enn de faktisk er. Videre kan mangelfull eller manglende rapportering skape mørketall som holder visse forhold ved ID-misbruk skjult. På tross av mulige statistiske svakheter mener vi at statistikken gir en god oversikt over ID-misbruk. En dypere gjennomgang av hvordan disse aspektene påvirker statistikken og hva som blir gjort for å minimere svakhetene, finnes på side 25.

Det er viktig å være oppmerksom på at endring i antall avdekkede og rapporterte dokumenter kan skyldes en faktisk endring i avdekket misbruk gjennom styrket innsats for å avsløre misbruk, og/eller en endring i rapportering av avslørte misbruk. I tillegg kan endringer skyldes at etatene har rettet oppmerksomheten mot andre arbeidsoppgaver, for eksempel som følge av Russlands krigføring i Ukraina og de påvirkninger den har for kontrollstatenes arbeid og prioriteringer.

Hovedpunkter

I 2023 ble totalt 873 identitets- og underlagsdokumenter avdekket og rapportert misbrukt. Dette tilsvarer en økning på 18 prosent sammenlignet med 2022. Totalt 737 personer sto bak misbrukstilfellene, hvilket innebærer at flere personer har misbrukt mer enn ett dokument.

De fleste misbrukte identitets- og underlagsdokumentene i 2023 var foregitt å være utstedt av europeiske land (70 prosent). Norske dokumenter toppet statistikken. På tross av at norske dokumenter de siste årene har representert den største andelen av ID-misbrukene, var det en synkende trend i 2023, med en nedgang på 13 prosent fra 2022 og 20 prosent fra 2021.

Hvert sjette avdekkede ID-dokument i 2023 er et teknisk ekte dokument misbrukt av impostere. Etter en nedgang i 2022, har impostermisbruk igjen hatt en økning på 31 prosent i 2023 og det er nå den nest vanligste misbrukstypen, etter totalfalske dokumenter. Pass, ID-kort og førerkort fra Europa er de dokumentene som hyppigst misbrukes av impostere. I flere tilfeller er de misbrukte passene ikke meldt tapt. Dette utgjør en stor trussel for misbruk.

I 2023 har det blitt registrert en markant økning av rapporterte falske og forfalskede underlags- og sivilstatusdokumenter. På tross av at dokumentene ikke regnes som identitetsdokumenter, innebærer misbruk av disse en særlig sikkerhetsrisiko, siden de kan tilrettelegge for hvitvasking av identiteter og konstruere falske livshistorier som er nødvendige for å få opphold i riket.

Dessuten har det vært en stor økning av avdekkede ID-misbruk i forbindelse med arbeidslivskriminalitet i 2023. Underlags- og støttedokumenter står for majoriteten av misbrukene innenfor dette kriminalitetsområdet. Størst andel ID-misbruk innenfor arbeidslivskriminalitet er den som er knyttet til en modus der tredjelandsborgere benytter falske vitnemål for å utnytte faglærtordningen i Norge.

I 2023 har misbruk av falske og forfalskede pass fortsatt å øke (234). Pass er det mest misbrukte dokumentet, etterfulgt av ID-kort (183) og førerkort (147). De siste årene har Nasjonalt ID-senter og Kripas registrert en utvikling av totalfalske europeiske førerkort av personer som ikke har gyldig førerrett. Majoriteten av de totalfalske førerkortene er polske. Trenden har blitt registrert i flere europeiske land og utgjør en stor potensiell fare for liv og sikkerhet i trafikken.

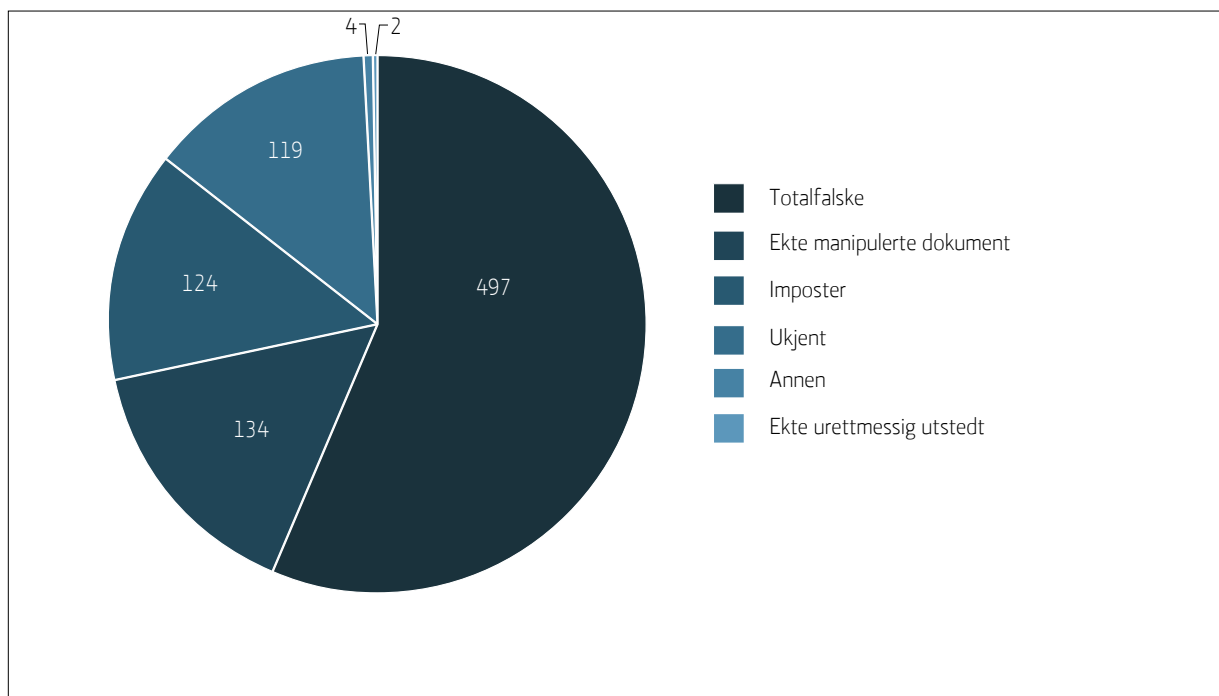
Dokumentmisbruk i 2023

I 2023 ble totalt 873 identitets- og underlagsdokumenter avdekket og rapportert som misbrukt. Det var totalt 737 personer som sto bak misbrukstilfellene, og det viser at flere personer misbrukte mer enn ett dokument. Antallet misbrukte ID-dokumenter dette året innebærer en økning på 18 prosent sammenlignet med 2022.

Type misbruk

De oftest avdekkede dokumentene er totalfalske

Blant de innrapporterte misbrukte identitets- og underlagsdokumentene utgjorde totalfalske dokumenter den største andelen av ID-misbruket i 2023. Blant de saker der type misbruk er kjent, er halvparten (497) av de misbrukte identitets- og underlagsdokumentene totalfalske. Det tilsvarer

Figur 1: Fordeling av type misbruk av identitets- og underlagsdokumenter.

en økning på 23 prosent sammenlignet med året før. Blant de totalfalske dokumentene er det ulike former for underlags- og sivilstatusdokumenter (91) som står for den største økningen, etterfulgt av pass (74) og oppholdskort (56). Blant de totalfalske underlags- og sivilstatusdokumentene er det stor variasjon; fødsels-, vigsels- og skilsmisseattester, samt vitnemål. Personer som har benyttet totalfalske dokumenter har i all hovedsak oppgitt å være syriske (127), tyrkiske (63) og eritreiske borgere (23).

Hvert fjerde dokument er misbrukt av impostere

De siste årene har det blitt observert en voksende trend av en type ID-misbruk som innebærer at en person utgir seg for å være noen andre ved å bruke dennes ekte ID-dokument, såkalt impostermisbruk (se ordliste på side 28). I 2022 avvek derimot den økende utviklingen, og antallet avdekkede impostermisbruk var det samme som i 2021. I 2023 har trenden igjen snudd, og økningen var på om lag 30 prosent sammenlignet med 2022 og 2021. Impostermisbruk utgjør nå om lag hvert sjette ID-misbruk (124). Impostere benytter som oftest europeiske dokumenter. Norske dokumenter er spesielt fremtredende blant impostermisbrukene. Det kan skyldes at vår statistikk også inneholder misbruk av norske ID-dokumenter i utlandet. Av ID-dokumenter som blir benyttet av impostere, er det flest pass, ID-kort og førerkort. Pass og ID-kort er oftest avdekket misbrukt av impostere i forbindelse med irregulær migrasjon, mens førerkort av naturlige årsaker som oftest avdekkes i trafikken.

Gjennom 2023 ble det rapportert om flere tilfeller der impostere mistenkes for å ha reist på norske ID-dokumenter som er lånt eller leid av personen som er rettmessig eier av dokumentet (Nasjonalt ID-senter og Kripos, 2024). Denne handlemåten indikerer at det finnes risiko for at ID-dokumenter med hell kan sirkulere og bli benyttet av flere ulike personer i flere omganger. Hvis dokumentet er frivillig lånt ut av rettmessig eier, innebærer det ytterligere vansker med å avdekke dokumentet som misbrukt, siden dokumentet sannsynlig ikke blir meldt stjålet eller tapt. Det er også godt kjent at det eksisterer flere nettsider hvor personer kan velge mellom tusenvis av ID-dokumenter for å kjøpe eller leie et dokument med et ansiktsfoto mest mulig likt deres eget utseende. Denne store og enkle tilgangen på ekte dokumenter stiller høye krav til kompetanse innenfor ansiktssammenligning for personell som arbeider med ID-kontroll, og det kan ikke utelukkes at det finnes mørketall på dette området.

Type misbrukte dokument

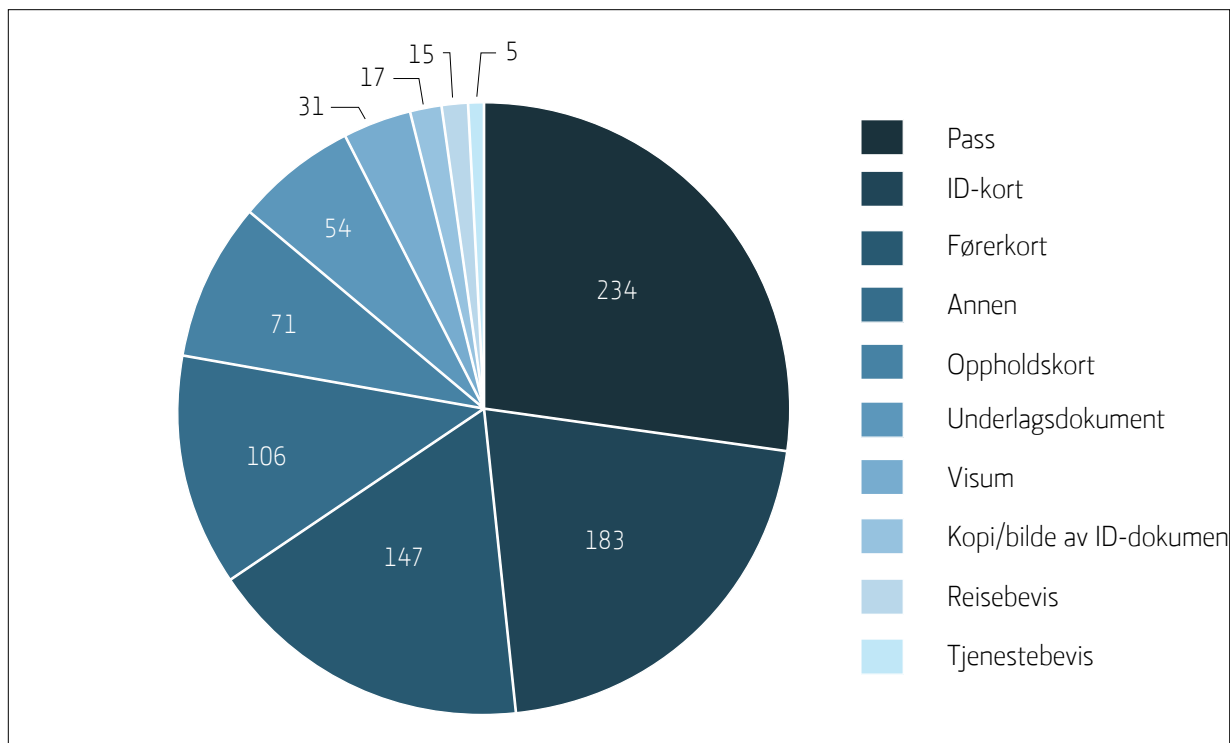
Stadig gjeldende trend at pass overgår ID-kort som hyppigst misbrukte ID-dokument

Siden 2020 har det vært en ny utvikling, både i Norge og i Schengen-området (Frontex, 2023, s.4), der pass har gått forbi ID-kort som det hyppigst misbrukte ID-dokumentet. I 2023 har trenden stadig vært gjeldende, og pass (234) er den type identitetsdokument som ble hyppigst misbrukt, etterfulgt av ID-kort (183) og førerkort (147). Sammenlignet med 2022 har totalfalske

eller forfalskede pass økt med 20 prosent, mens ID-kort har økt med 11 prosent og førerkort med 8 prosent. Falske pass og ID-kort er avanserte å produsere og dermed dyrere å kjøpe. Samtidig kan disse dokumentene innebære større risiko ved at de gir mulighet for å bygge opp falske identiteter som danner grunnlag for misbruk til flere forskjellige kriminalitetsformål.

Det er stor variasjon på nasjonalitetene på de misbrukte passene, og det er større variasjon mellom både tredjeland og EU/EØS-land. Ett av tre pass foregis å være utstedt av et tredjeland, mens to av tre foregis å være utstedt av et EU/EØS-land. Blant passene angivelig utstedt fra tredjeland er det flest fra Syria (26), Tyrkia (21) og India (11).

Misbrukte ID-kort og førerkort er derimot i all hovedsak europeiske. Blant ID-kortene er flest foregitt å være utstedt i Norge (28), Belgia (20), Hellas (16) og Romania (13). Førerkortene er oftest polske (36), norske (21) eller litauiske (11).

Figur 2: Fordeling av type ID-dokument som er misbrukt.

Totalfalske førerkort innebærer en alvorlig sikkerhetsrisiko

De siste årene har Nasjonalt ID-senter og Kripos registrert en ny utvikling med totalfalske europeiske førerkort. Falske polske førerkort står for den største utviklingen.

Personer som misbruker førerkort i trafikken uten gyldig førerrett i Norge, representerer en stor potensiell sikkerhetsrisiko. Blant annet har det i 2023 blitt registrert at flere som kjører med falskt eller med en annens førerkort, også er tatt for kjøring i ruspåvirket tilstand. Dessuten har det blitt rapportert om flere tilfeller hvor misbruk av europeiske førerkort blir benyttet i forskjellige bransjer av yrkessjåfører uten gyldig førerrett. Begge scenarier innebærer stor fare for liv og sikkerhet.

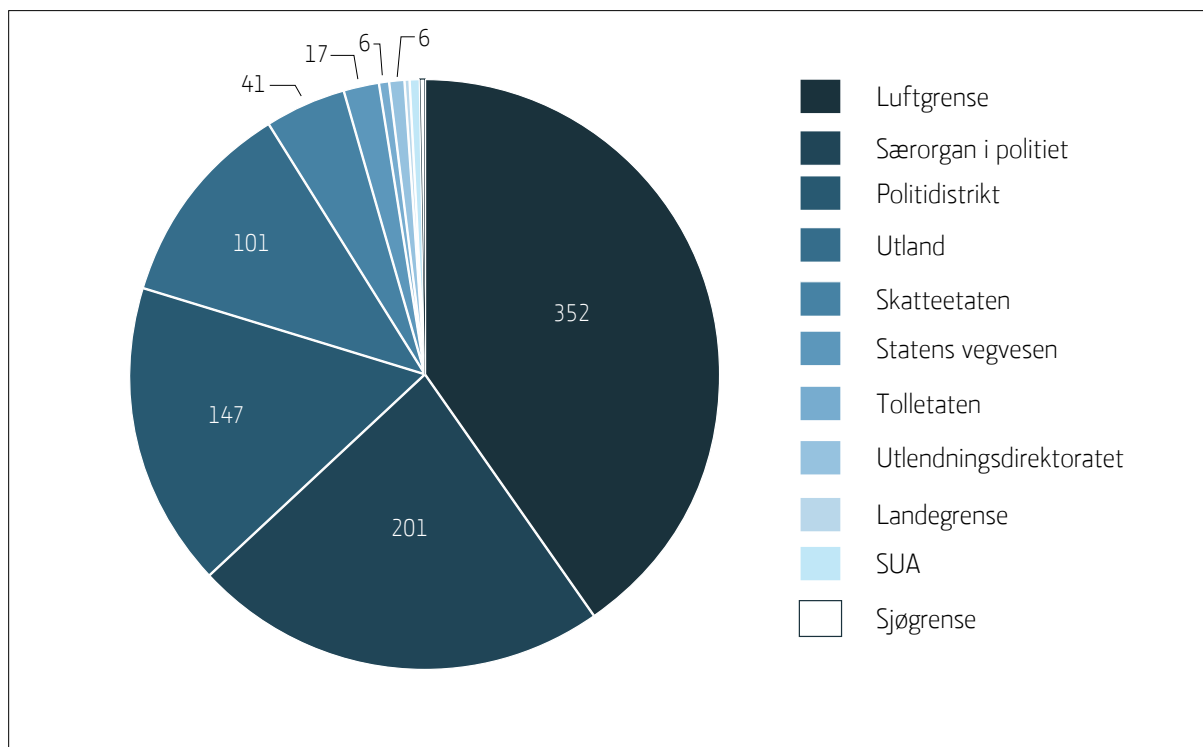
Misbruk av totalfalske og forfalskede underlagsdokumenter

I 2023 utviklet trenden med totalfalske og forfalskede underlagsdokumenter seg videre. Det ble registrert 106 tilfeller der underlagsdokumenter var en del av misbruket. Dette er mer enn en fordobling fra året før. Videre er det kjent at Utlendingsdirektoratet har avdekket en stor mengde falske vitnemål og andre underlagsdokumenter som ikke har blitt statistikkført. Dermed er det reelle antallet misbrukte underlagsdokumenter sannsynligvis høyere enn hva som blir presentert i vår statistikk. På tross av at dokumentene ikke regnes som identitetsdokumenter, innebærer misbruk av disse en særlig sikkerhetsrisiko, siden de er medvirkende til å konstruere falske livshistorier som er nødvendige for å få opphold i riket. Dette kan for eksempel være konstruksjon av en viss type yrkeserfaring, utdanning eller familierelasjon.

Falske underlagsdokumenter kan også tilrettelegge for hvitvasking av identiteter i norske registre dersom de ikke blir avdekket som falske gjennom den ID-kontrollen norske myndigheter utfører. I slike tilfeller kan personer på sikt få tilgang til teknisk ekte dokumenter som bekrefter en falsk identitet, og hvor den falske identiteten dermed ikke kan bli avslørt ved tekniske ID-kontroller.

Blant de falske og forfalskede underlags- og sivilstatusdokumentene er det flest totalfalske vitnemål, fødselsattester og vigselsattester som er avdekket gjennom året. Disse har blitt benyttet til å utnytte legale ordninger for å få arbeids- og oppholdstillatelse i riket på uriktig grunnlag. Misbruket av denne typen dokumenter er i flere tilfeller knyttet til arbeidslivskriminalitet, menneskehandel, narkotikavirksomhet og menneskesmugling.

Det er flest falske eller forfalskede underlags- og sivilstatusdokument foregitt å være fra Eritrea (fødsels- og ekteskapsattest), Norge (arbeidskontrakter og vigselsattester) og Vietnam (vitnemål). Dokumentene ble i all hovedsak fremvist ved europeiske ambassader i utlandet eller til Skatteetaten og Politiets utlendingsenhet i Norge.

Figur 3: Fordeling av sted for avdekkede ID-misbruk.

Sted for avdekning

Halvparten av ID-misbrukene avdekkes i grensekontroll

I 2023 ble 40 prosent (358) av alle misbrukte identitets- og underlagsdokumenter avdekket på luft-, sjø- og landegrenser i Norge. Sammenlignet med 2022 har avdekkede ID-misbruk i grensekontroll økt med 28 prosent i 2023. Flest avdekninger skjedde i forbindelse med grense- og territorialkontroller på luftgrense. At halvparten av misbruk av ID-dokumenter er registrert på grensen kan skyldes at det eksisterer gode og etablerte rutiner for både kontroll av dokumenter og rapportering av de avdekkede misbrukene. I tillegg er ID-kontroll en naturlig del av arbeidsoppgavene til personell på grensen. Videre er det slik at falske ID-dokumenter er en viktig tilretteleggende faktor som irregulære migranter bruker for å flytte seg fra et land til et annet. For irregulære migranter som søker asyl, er det også relativt vanlig å oppgi til kontrollmyndighetene å ha brukt falske dokumenter på reisen.

Videre ble 348 av de misbrukte dokumentene avdekket i politidistriktene eller av politiets særorganer (Kripos, Politiets utlendingsenhet og Økokrim). Dette er en økning på 25 prosent fra 2022. Utenlandske myndigheter og norske ambassader i utlandet avdekket 105 tilfeller av ID-misbruk. Avslutningsvis ble 70 dokumenter avdekket av andre norske etater som gjennomfører ID-kontroller, som for eksempel Skatteetaten og Statens vegvesen.

Nasjonalitet på dokument

Nedgang i misbrukte norske ID-dokumenter

I 2023 er om lag hvert femte misbrukte identitets- og underlagsdokument norsk. Dette er dermed den nasjonaliteten som representerer den største andelen. At tallene for norske dokumenter er så høye i vår statistikk kan skyldes at den også inneholder avdekkede misbruk av norske dokumenter i utlandet. På tross av at norske dokumenter stadig topper statistikken, har utviklingen de siste årene vist en synkende trend. Totalt ble det avdekket 156 falske eller forfalskede norske dokumenter. Dette tilsvarer en nedgang på 13 prosent sammenlignet med 2022 og 20 prosent sammenlignet med 2021.

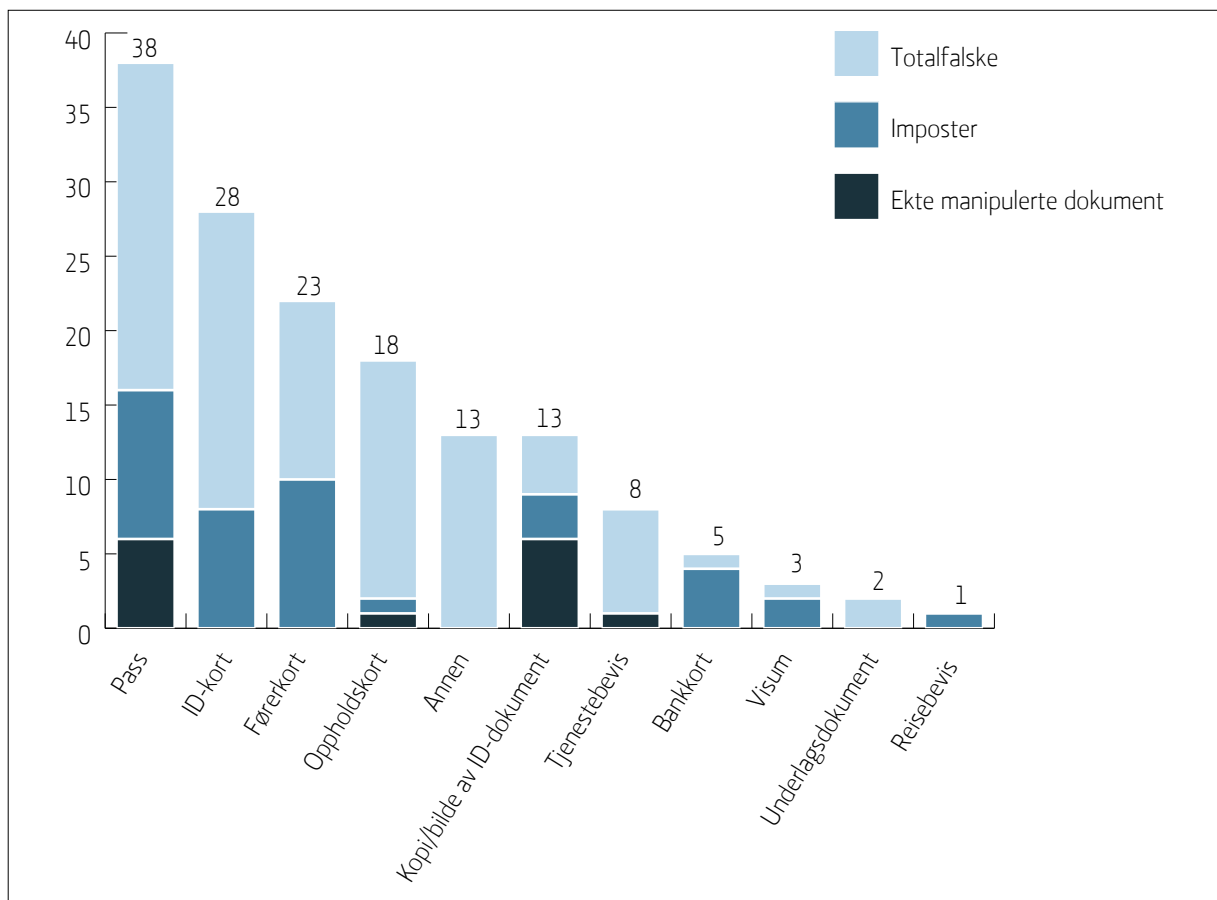
Blant de innrapporterte norske dokumentene i 2023 er det pass (38), ID-kort (28) og førerkort (23) som topper statistikken. Ser man på antallet norske dokumenter som ble misbrukt i 2022, har norske pass hatt en nedgang på 25 prosent og oppholdskort en nedgang på 38 prosent. Samtidig har det vært en økning av antall norske ID-kort med 57 prosent og førerkort med 25 prosent.

Av de misbrukte norske identitets- og underlagsdokumentene er den største andelen totalfalske (96), etterfulgt av ekte dokumenter som er benyttet av impostere (39). Som tidligere år, er det flest norske pass, ID-kort og oppholdskort som er totalfalske, mens impostere oftere misbruker førerkort og pass. Av de norske dokumentene som er misbrukt av impostere, er det utelukkende rapportert om at disse er benyttet til å utføre økonomiske bedragerier. Impostere som misbruker norske dokumenter til bedrageri, utfører oftest svindelforsøk med økonomisk vinning som intensjon.

De hyppigst forekommende nasjonalitetene på innehavere av misbrukte norske dokumenter er norsk (32), syrisk (28) og pakistansk (10). De norske borgerne misbruker oftest norske førerkort og ID-kort, de syriske misbruker oftest norske oppholdskort og pass, og de pakistanske borgerne misbruker oftest norske pass og underlagsdokumenter, blant annet vigselfattester. I disse tilfellene brukes falske attester til å hevde en relasjon til en norsk borger for å danne grunnlag for familieforening.

Litt over 40 prosent av de falske eller forfalskede norske dokumentene ble avdekket i utlandet. Som oftest ble disse avdekket i forbindelse med irregulær migrasjon, men også i forbindelse med bedragerier og ved søknader om oppholdstillatelse på norske ambassader. Landene som rapporterte om flest misbruk av norske identitets- og underlagsdokument, var Tyskland, De forente arabiske emirater og Belgia.

Av de misbrukte norske dokumentene som ble rapportert i 2023, ble om lag halvparten benyttet til irregulær migrasjon (72). Sammenlignet med 2022 tilsier utviklingen en økning på 60 prosent av misbruk innenfor dette kriminalitetsområdet. Innenfor irregulær migrasjon er det særlig syriske borgere som står bak den største økningen av misbrukte norske dokument, etterfulgt av iranske og irakiske borgere. Norske dokumenter som blir misbrukt innenfor irregulær migrasjon, er som oftest

Figur 4: Fordeling av type dokument og type misbruk blant norske dokumenter. Tallene er eksklusive ukjente faktorer.

totalfalske eller ekte dokumenter som er benyttet av impostere.

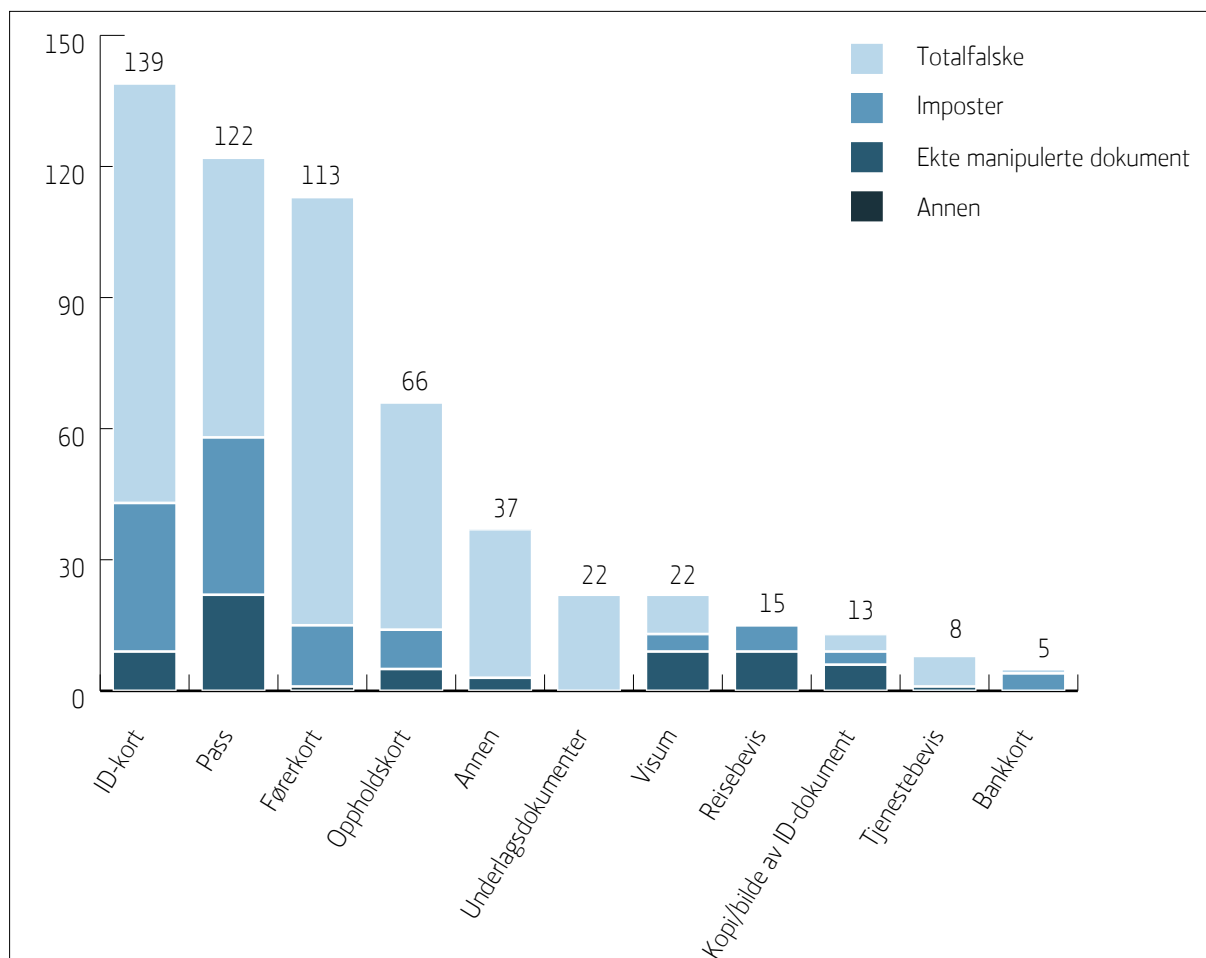
Majoriteten av misbrukte ID-dokumenter er europeiske

Den største andelen misbrukte identitets- og underlagsdokumenter som ble avdekket i 2023, var foregått å være utstedt fra et EU/EØS-land. Det ble totalt avdekket 616 falske eller forfalskede europeiske dokumenter. Det utgjør om lag 70 prosent av det samlede misbruket og tilsvarer en økning på 11 prosent fra året før.

Blant samtlige europeiske identitets- og underlagsdokumenter som ble avdekket som misbrukt i 2023 var det flest ID-kort (179), pass (177) og førerkort (142). Det samsvarer med statistikken fra året før.

De vanligste nasjonalitetene på innehaverne av misbrukte europeiske dokumenter er syrisk (213), tyrkisk (79) og norsk (36). Både de syriske og tyrkiske borgerne misbruker oftest ID-kort og pass, mens de norske borgerne oftest misbruker førerkort.

Som tidligere år ble de europeiske dokumentene i all hovedsak benyttet i forbindelse med irregulær migrasjon til Norge og innenfor kriminalitetsområder som arbeidslivskriminalitet, trafikkovertrедelser og økonomiske bedragerier. Misbruk av europeiske dokumenter til irregulær migrasjon har i 2023 økt med 30 prosent sammenlignet med 2022. At det er flest avdekkede misbruk i forbindelse med irregulær

Figur 5: Fordeling av type dokument og type misbruk blant europeiske dokumenter. Tallene er eksklusive ukjente faktorer.

migrasjon, kan delvis skyldes at person- og ID-kontroll i høyere grad er en prioritert og systematisert oppgave i grensekontrollen.

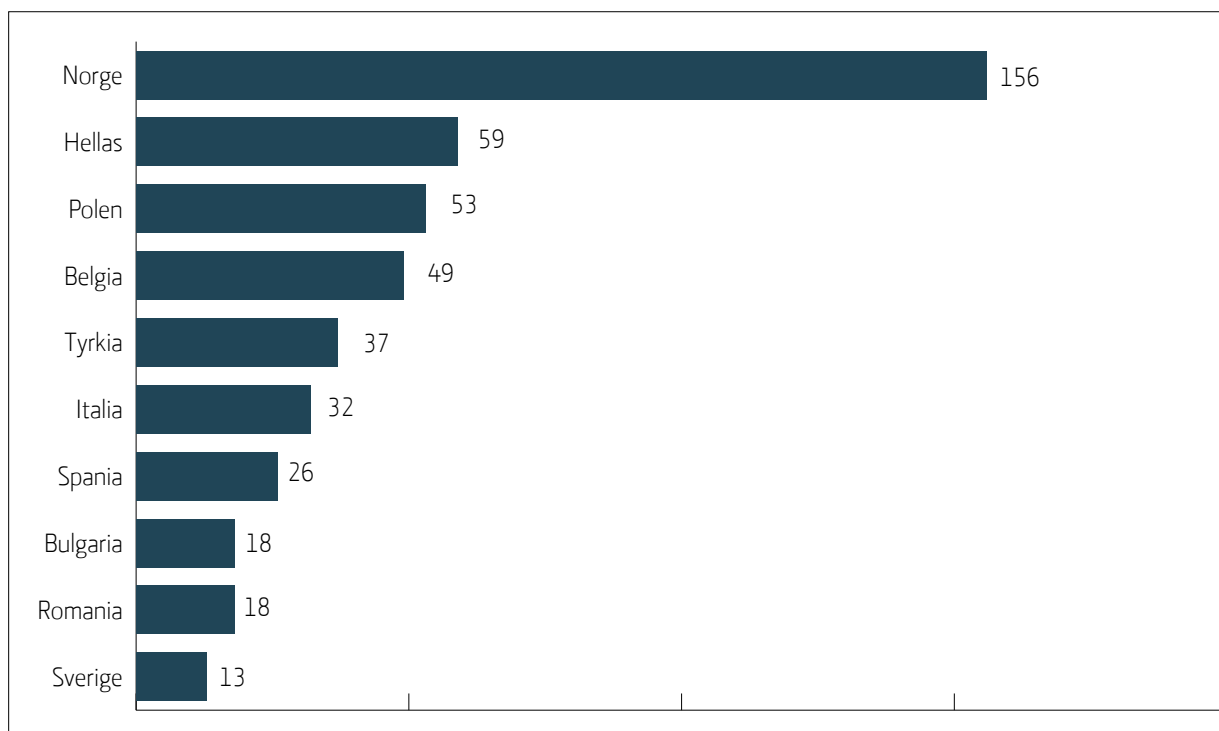
I tillegg til norske ID-dokumenter er det særlig greske (59), polske (53) og belgiske (49) dokumenter som topper statistikken for 2023. Disse er de samme nasjonalitetene som går igjen fra tidligere år.

Sammenlignet med 2022 er det noen europeiske nasjonaliteter på dokumenter som utmerker seg. Avdekkede misbruk av italienske dokumenter har økt med 50 prosent, spanske med 58 prosent og belgiske med 41 prosent. Det er pass og ID-kort med disse nasjonalitetene som oftest er misbrukt.

Økning av misbruk av dokumenter fra tredjeland

Av de identitets- og underlagsdokumentene som ble avdekket som misbrukte i løpet av 2023, er ett av tre foregått å være utstedt av et tredjeland. Totalt er det rapportert om 250 misbrukte dokumenter som er foregått å være utstedt av myndigheter i et tredjeland. Dette tilsvarer en økning på 44 prosent fra året før.

Blant tredjelandsdokumentene er det flest misbruk av syriske (56), vietnamesiske (24), irakiske (24) og eritreiske (19) dokumenter. Blant disse nasjonalitetene er det i all hovedsak falske eller forfalskede

Figur 6: Topp 10 over oppgitt nasjonalitet på misbrukte europeiske ID-dokumenter..

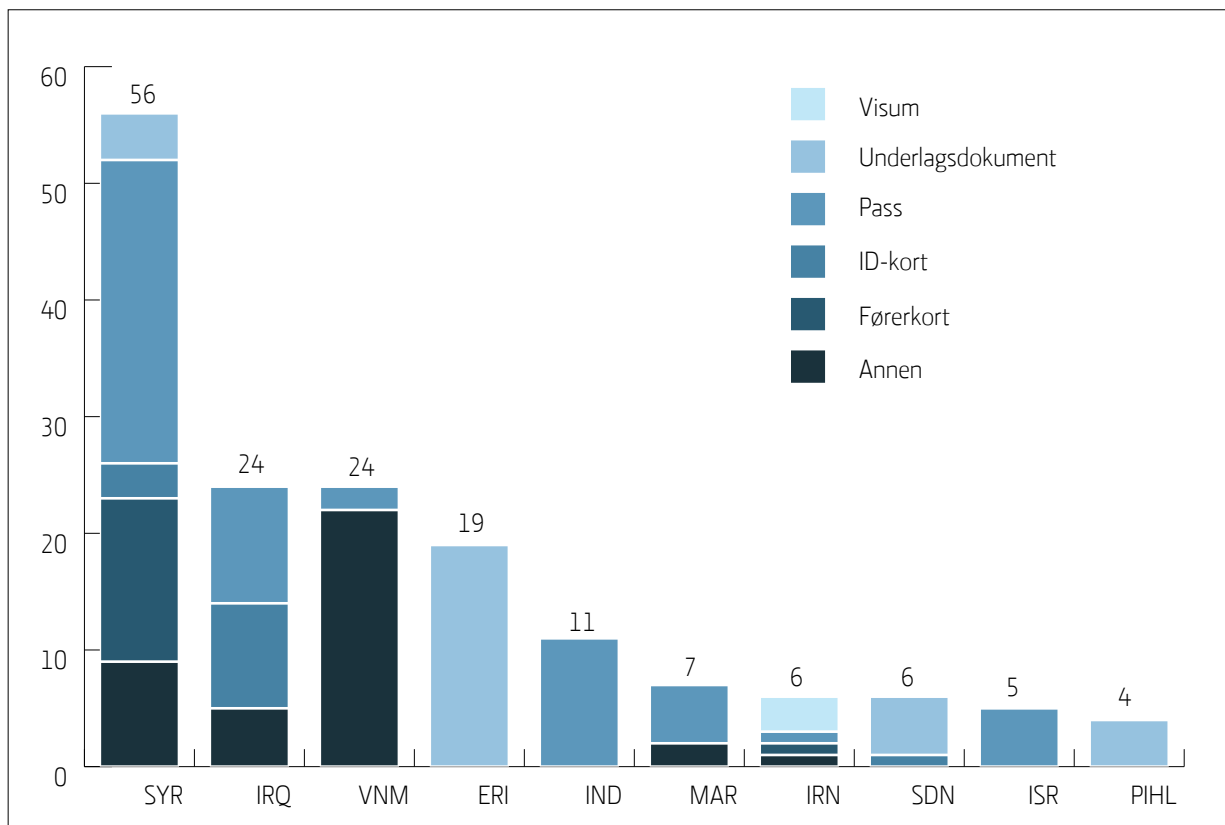
underlagsdokument, som for eksempel vigselfattester, fødselsattester og vitnemål.

I likhet med året før er en klar majoritet av misbrukene av tredjelandsdokumenter misbruk av pass (83) og underlagsdokumenter (81). Pass og underlagsdokumenter står for om lag to av tre av alle tredjelandsdokumenter i 2023. Den resterende andelen av tredjelandsdokumentene består av visum, førerkort eller ID-kort. Passene er som oftest forfalsket (Se ordliste på side 28), mens underlagsdokumentene som oftest er totalfalske. Det kan dessuten være særlig vanskelig å avdekke falske underlagsdokument fra tredjeland, siden referanser på disse ikke alltid finnes tilgjengelig og de kan ha mange lokale variasjoner i format og innhold. Dermed er det en mulighet at det reelle antallet falske og forfalskede underlagsdokument fra tredjeland er høyere enn det som er rapportert.

Om lag halvparten av tredjelandsdokumentene er totalfalske. Sammenlignet med europeiske dokumenter er andelen forfalskede dokumenter betydelig større blant tredjelandsdokumenter. Av dokumentene fra tredjeland er 20 prosent forfalskede, mens 12 prosent av de europeiske dokumentene har samme vurdering. I tillegg er det i mindre grad impostere som misbruker tredjelandsdokumenter enn europeiske ID-dokumenter.

Årsaken til at dokumenter fra tredjeland i høyere grad enn europeiske blir forfalsket, kan være at innehaveren oftest er tredjelandsborger og rettmessig eier av dokumentet. I disse tilfellene kreves det kun forfalskning av utvalgte elementer på det ekte dokumentet, som for eksempel gyldighetsdato eller stempler, avhengig av hva dokumentet skal benyttes til.

Europeiske dokumenter er dessuten ofte av høyere kvalitet og kan være teknisk vanskeligere å forfalske. Det kan også tenkes å være en større etterspørsel etter totalfalske europeiske ID-dokumenter, siden disse kan tilrettelegge flere muligheter for migrasjon til- og utnyttelse av goder i Europa. En større

Figur 7: Topp 10 oppgitt nasjonalitet på misbrukte ID-dokumenter fra tredjeland, fordelt på type dokument.

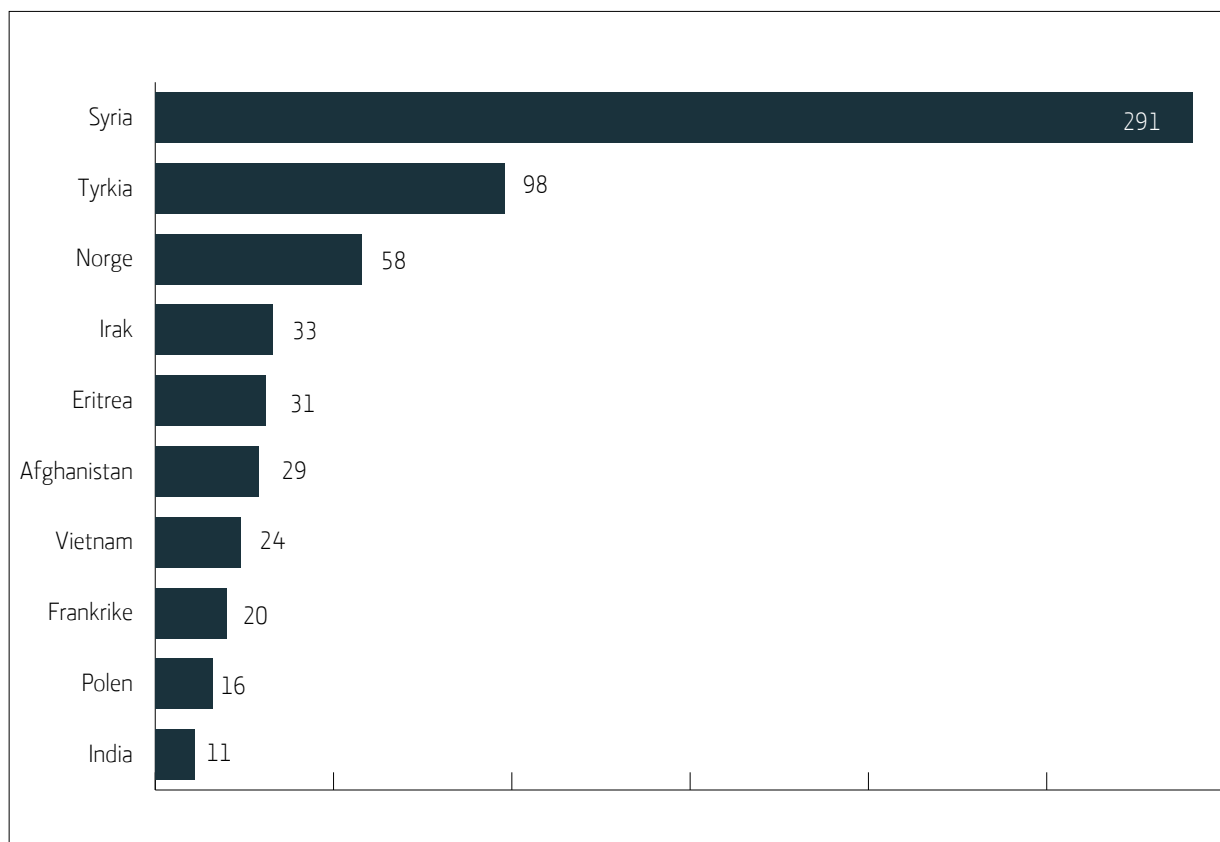
etterspørsel etter totalfalske europeiske dokumenter innebærer dermed også flere muligheter for økonomisk vinning og motivasjon for profesjonalisert produksjon av organiserte kriminelle nettverk.

I mange tilfeller er det ikke mulig å fastslå nasjonalitet på innehaverne av misbrukte tredjelandsdokumenter. I tillegg er det, i de saker hvor statsborgerskap er oppgitt, en stor spredning av nasjonaliteter. Der statsborgerskap på innehaver er kjent, er det flest syriske (78), tyrkiske (38) og irakiske (27) borgere.

Økning av misbrukte tredjelandsdokumenter innenfor arbeidslivskriminalitet

Den største andelen falske eller forfalskede tredjelandsdokumenter er benyttet i forbindelse med asylsøknader (101), etterfulgt av irregulær migrasjon (67) og arbeidslivskriminalitet (34). I 2022 var det ikke noen tilfeller av dokumenter som oppgis være utstedt i et tredjeland som ble avdekket i forbindelse med arbeidslivskriminalitet. Økningen innenfor arbeidslivskriminalitet skyldes delvis modusen med tredjelandsborgere som benyttet falske vitnemål og kompetansebevis fra sitt hjemland for å arbeide i Norge. Det er mulig at modusen har vært aktuell også i tidligere år uten å ha blitt oppdaget, rapportert eller at det har blitt statistikkført under andre kriminalitetsområder. Det kan leses mer om modusen på side 20 og 22.

Nasjonalitet på innehaver (statsborgerskap)

Figur 8: Topp 10 i antall statsborgerskap på innehaver av de misbrukte ID-dokumentene.

Tredjelandborgere står bak majoriteten av ID-misbrukene

I 2023 er det størst andel tredjelandborgere som har stått bak misbrukene av identitets- og underlagsdokumenter i Norge og norske dokumenter i utlandet. I de tilfellene der statsborgerskap på innehaver er kjent, ble totalt 528 dokument misbrukt av en tredjelandsborger. Dette tilsvarer 60 prosent av alle tilfeller av ID-misbruk. Blant tredjelandsborgerne er det syriske (291), tyrkiske (98) og irakiske (33) borgere som toppet statistikken. Det er viktig å legge merke til at det er en stor spredning på nasjonalitetene av tredjelandsborgere som misbruker identitets- og underlagsdokumenter. Totalt er 43 nasjonaliteter representert. Den store spredningen av nasjonaliteter tilsier at det bør utvises varsomhet med å gjøre profileringer av hvilke grupper som utgjør en risiko for å misbruke ID-dokumenter til ulike formål.

Ett av tre identitets- og underlagsdokumenter ble misbrukt av personer med syrisk statsborgerskap. Dette er en økning i antall på 40 prosent fra året før. Europeiske pass (99) og ID-kort (82) er de dokumenter som oftest benyttes av syriske borgere. Blant misbrukene på passene er det en jevn fordeling av forfalskede pass, totalfalske pass og impostermisbruk. ID-kortene er derimot oftest totalfalske, etterfulgt av impostermisbruk. Majoriteten av syrerne misbruker identitets- og underlagsdokumenter i forbindelse med irregulær migrasjon som blir avdekket på luftgrense.

Størst økning av misbruk blant tredjeland-borgere som utnytter faglærtordningen

De gruppene av tredjelandsborgere som står bak de største økningene i 2023 fra året før, er borgere fra landene som omfattes av modusen om utnyttelse av faglærtordningen i Norge. Modusens karakteristikker er at personer benytter seg av totalfalske eller forfalskede vitnemål for å få arbeidstillatelse til å jobbe som faglærte i Norge, og omfatter blant annet borgere fra Tyrkia, Vietnam, Pakistan og India. Fra 2022 har det totale antallet tilfeller av misbruk av tyrkiske borgere steget med 45 prosent, vietnamesiske borgere med 91 prosent, pakistanske borgere med 37 prosent, mens misbruk av dokumenter gjennomført av indiske borgere har minsket med 76 prosent. I 2022 var modusen ikke kjent i samme utstrekning som i 2023. Det medførte at ikke alle misbruk som omhandles av modusen ble inkludert i vår statistikk, eller kodet som noe annet. Dermed viser endringene i 2023 til det totale antallet ID-misbruk utført av disse gruppene, og ikke kun de som omfattes av denne spesifikke modusen.

Europeiske borgere står bak hvert femte ID-misbruk

Omtrent hvert femte misbrukte ID-dokument er benyttet av personer som oppgir å ha statsborgerskap i et europeisk land. Totalt 151 ID-misbruk er utført av europeiske borgere i 2023. Dette tilsvarende en lignende andel misbruk av europeiske borgere i 2022.

Blant de europeiske innehaverne er det fortsatt norske borgere som står bak flest misbruk (55), og dette stemmer overens med antallet misbruk av norske borgere i 2022. Utover norske borgere er det franske (20) polske (16) og litauiske (10) borgere som toppe statistikken blant personer fra europeiske land. Borgere av Polen og Litauen toppe statistikken over arbeidsinnvandrere til Norge fra Øst-Europa, og det er således naturlig at disse nasjonalitetene ligger høyt på listen (FAFO, 2024).

Omtrent halvparten av de europeiske borgerne har benyttet seg av førerkort (70), og disse ble i all hovedsak avdekket i trafikkkontroller. Førerkortene er enten totalfalske eller benyttet av impostere. Det er polske (17), norske (11) og litauiske (10) førerkort som ble hyppigst misbrukt av borgere fra europeiske land.

Sårbarheter knyttet til ordningen om kollektiv beskyttelse av ukrainske borgere

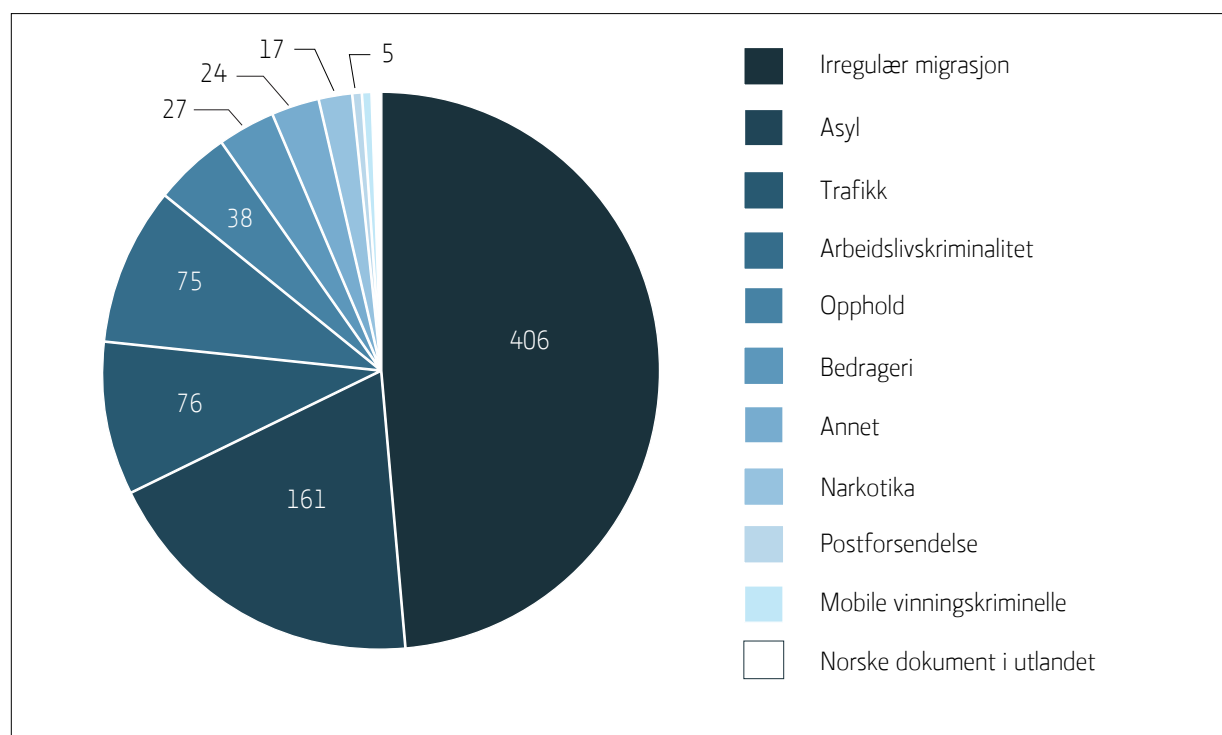
På tross av at det er registrert få tilfelle av dokumentmisbruk blant ukrainske borgere i 2023, kan den store flyktningstrømmen som følge av krigen, i kombinasjon med ordningen om kollektiv beskyttelse, by på sårbarheter for utnyttelse av legale ordninger i Norge. Norge tilbyr goder og stønader til ukrainske flyktninger som omfattes av kollektiv beskyttelse. Dette kan anses å være et attraktivt objekt for utnyttelse av både ukrainske og ikke-ukrainske borgere.

Det har blitt kartlagt flere sårbarheter og muligheter for misbruk av ordningen om kollektiv beskyttelse. I flere tilfeller har ukrainske asylsøkere tilbakeholdt informasjon om russisk statsborgerskap, skjult reisehistorikk og skjult at de har gyldig opphold i andre land. Grunnet de store ankomstene blir det dessuten kun gjennomført en minimumskontroll av person og dokument i ankomstregistreringen. Dette

kan muliggjøre ID-misbruk som ikke har blitt avdekket (Nasjonalt ID-senter og Kripos, 2024).

En sårbarhet stammer fra de tilfellene der asylsøkere tilbakeholder russisk statsborgerskap. Ukrainske asylsøkere kan imidlertid ha fått påtvunget russisk statsborgerskap i russiskokkuperte områder. Det kan tenkes at ukrainske borgere antar at et dobbelt statsborgerskap vil påvirke deres muligheter for å få innvilget kollektiv beskyttelse i Norge og derfor holder denne informasjonen tilbake. Det er en samfunnsrisiko at praksisen med minimumkontroll gjør at norske myndigheter ikke har full oversikt over hvilke og hvor mange russiske borgere som oppholder seg i Norge.

Kriminalitetsområde

Figur 9: Antall saks- og kriminalitetsområder dokumentene er misbrukt i forbindelse med. Tallene er eksklusive ukjente faktorer.

Flest ID-misbruk skjer i forbindelse med irregulær migrasjon

I 2022 kunne om lag 40 prosent av de misbrukte identitets- og underlagsdokumentene knyttes til irregulær migrasjon. I fjor ble det registrert en dobling av ID-misbruk benyttet innenfor irregulær migrasjon, sammenlignet med 2021. Utviklingen fra 2021 til 2022 kan skyldes lettelsers av reiserestriksjoner knyttet til pandemien. Utviklingen gjør seg stadig gjeldende, og i 2023 ble 47 prosent av de misbrukte identitets- og underlagsdokumentene benyttet i forbindelse med irregulær migrasjon. Totalt

ble 407 dokumenter benyttet som ledd i irregulær migrasjon. Dette tilsvarer en økning på 27 prosent sammenlignet med året før. Fire av fem misbrukte dokumenter innenfor irregulær migrasjon ble avdekket på luftgrense, og denne aktiviteten nådde en topp i månedene fra august til oktober.

Politiet i Norge belyser i 2024-versjonen av sin årlige trusselvurdering en økning av personer som har mottatt hjelp av kriminelle nettverk til å bli smuglet til Norge for å søke asyl i de siste to årene. En vanlig fremgangsmåte for å tilrettelegge for menneskesmuglingen er at de kriminelle nettverkene bistår personer med falske eller forfalskede ID-dokumenter under reisen (Politiet, 2024). En økning av menneskesmugling av kriminelle nettverk kan ha betydning for omfanget av misbruk innenfor irregulær migrasjon, siden disse har bedre kapasitet enn enkeltpersoner til å stjele, produsere og distribuere falske eller forfalskede ID-dokumenter i stor skala. I tillegg kan familie og bekjente i Norge gjøre seg skyldige i menneskesmugling ved å låne ut dokumentene sine til personer for å tilrettelegge for irregulær migrasjon.

Innenfor irregulær migrasjon er det flest totalfalske (62) og forfalskede (61) pass og totalfalske ID-kort (68) som ble benyttet. Gjennom året har det dessuten vært en økning av ekte dokumenter som er benyttet av impostere. Irregulær migrasjon er det området som både sto for den største andelen impostermisbruk i 2023, og i tillegg den største økningen av impostermisbruk, sammenlignet med 2022.

Størst økning av ID-misbruk innenfor arbeidslivskriminalitet

Utover irregulær migrasjon, er flest misbruk av ID-dokumenter avdekket i forbindelse med asylsøknader (161), trafikk (76) og arbeidslivskriminalitet (75). ID-misbruk i forbindelse med arbeidslivskriminalitet har økt med 80 prosent i 2023 og er en av de kriminalitetsformene som har hatt størst økning av ID-misbruk i det siste året. En stor andel av ID-misbrukene innenfor arbeidslivskriminalitet utgjøres av den aktuelle trenden hvor tredjelandsborgere benytter seg av falske vitnemål som faglært for å få innvilget arbeidstillatelse i Norge.

I 2023 har det blitt registrert en markant økning av falske vitnemål i forbindelse med søknader om arbeids- og oppholdstillatelse under faglærtordningen. I Norge har faglærtordningen som funksjon å åpne for midlertidig arbeids- og oppholdstillatelse i landet ved oppfylt krav om fagutdanning og faglig kompetanse (Utlendingsdirektoratet, 2024). Der fullmakt foreligger fra søker, kan arbeidsgiver fremme søknaden på vegne av søker, som gir unntak fra kravet om å fysisk levere søknaden til UDI via en norsk ambassade. Muligheten for å levere søknader digitalt av arbeidsgiver kan innebære en risiko for misbruk ved at søker og/eller arbeidsgiver kan unngå et kontrollpunkt som krever personlig oppmøte for innvilgelse av arbeids- og oppholdstillatelse.

Grupper som er rapportert å ha benyttet seg av totalfalske eller forfalskede vitnemål som faglært eller kompetansebevis i Norge, er blant annet indiske, pakistanske, kosoviske, irakiske, iranske og kinesiske borgere (E24, 2023). På bakgrunn av at Utlendingsdirektoratet ikke har hatt tilgjengelig statistikk på

alle aktuelle tilfeller som kan knyttes til denne modusen, er det stor sannsynlighet for at det eksisterer betydelige mørketall i vårt datagrunnlag.

En annen gruppe som omhandles av modusen, er tyrkiske borgere som fremviser diplomer fra fiktive utdanningsinstitusjoner i søknader som faglært hos UDI (Utlenningsdirektoratet, 2023). Vitnemålene som er innlevert av tyrkiske borgere, er i all hovedsak totalfalske, og flere av disse er vitnemål for faglært kokk fra en og samme fiktive utdanningsinstitusjon i Tyrkia.

Økning av ID-dokument i forbindelse med asylsøknader

Sammenlignet med året før har det vært en stor økning av ID-misbruk som er avdekket i forbindelse med asylsøknader i 2023. I 2022 var det kun tre rapporterte tilfeller, mens det i 2023 var 161 rapporterte tilfeller. Økningen kan ses i sammenheng med de store flyktningstrømmene fra Ukraina som startet i 2022. Den store omstillingen i starten av den ekstraordinære ankomstsituasjonen har resultert i store belastninger og begrenset kapasitet hos saksbehandlerne i asylsøkerregistreringen. Belastningene medførte en prioritering av en rask og effektiv behandling av nye asylsøkere i innfasingsprosessen i 2022. Prioriteringene kan ha medført mindre grundig ID-kontroll og dermed færre avdekkede tilfelle av ID-misbruk. I tillegg besluttet Politiets utlendingsenhet å stanse rapporteringen av ID-misbruk i 2022 som følge av høy arbeidsbelastning. En mulig årsak til økningen av avdekkede ID-misbruk i asylsøknader i 2023 kan muligens være økt kapasitet til å avdekke og rapportere ID-misbruk i forbindelse med asylsøknader.

Økning av ID-misbruk ved søknad om opphold og narkotikavirksomhet

På tross av lavere antall avdekkede tilfelle av misbruk innenfor andre kriminalitetsområder, har det vært en økning på 81 prosent i søknader om oppholdstillatelse og 73 prosent innenfor narkotikavirksomhet. Innenfor narkotikavirksomhet er det utelukkende europeiske pass og førerkort som er misbrukt.

De siste årene har politiet i Norge identifisert grenseoverskridende organiserte kriminelle nettverk som en prioritert kriminalitetstrussel, og 2024-versjonen av politiets årlige trusselvurdering peker på en trolig økning av kriminelle aktiviteter fra involverte aktører (Politiet, 2024). Salg og transport av narkotika er en viktig del i den kriminelle industrien for å finansiere og styrke kriminelle nettverks virksomhet og posisjon (Politiet, 2024). Mulige årsaker til at flere ID-misbruk blir avdekket i forbindelse med narkotikavirksomhet kan både være økte aktiviteter av organiserte kriminelle nettverk i Norge som bedriver narkotikavirksomhet og at disse i høyere grad benytter falske eller forfalskede dokument for å tilrettelegge for eller skjule spor av narkotikasalg. I politiets trusselvurdering for 2024 er det belyst at trusselen fra organiserte kriminelle nettverk aldri har vært høyere og at disse i stor grad er involvert i salg, distribusjon og innførsel av narkotika (Politiet, 2024). I tillegg kan økningen skyldes et større fokus i politiet på både kontroll av ID-dokumenter og rapportering av ID-misbruk knyttet til dette kriminalitetsområdet.

Datagrunnlag og datakvalitet

I dette kapitlet finner du informasjon om hvor tallmaterialet som ligger til grunn for rapporten, kommer fra og våre vurderinger av dataenes kvalitet.

Datagrunnlag

Tallene som presenteres i rapporten, er basert på registreringer av misbrukte identitets- og underlagsdokumenter fra:

- KRIPOS
- Nasjonalt ID-senter
- Politidistriktene
- Politiets utlendingsenhet
- Grensekontroll (sjø, luft, land)
- Skatteetaten
- Statens vegvesen
- Tolletaten
- Utenriksdepartementet (norske ambassader)
- Utenlandske myndigheter og enkelte private aktører (for eksempel flyselskap)NAV

I tillegg innhentes informasjon fra UDI og UNE, men her mottar vi ikke tall for misbrukte identitetsdokumenter, da dette ikke registreres på en måte som tillater statistikkuttrekk.

Politidistriktene rapporterer månedlig til Politiets utlendingsenhet om avdekket misbruk av identitetsdokumenter fanget opp ved grense eller utlendingskontroller på territoriet i henhold til Politidirektoratets rundskriv 2016/009, Grensekontrollrundskrivet, punkt 2.4. Nasjonalt ID-senter innhenter informasjon fra disse skjemaene i tillegg til et eget skjema for Gardermoen. Tallene fra politidistriktene og grensekontrollpunktene blir fra 2020 supplert med informasjon hentet fra politiets registre. Fra dette registeret hentes også informasjon om misbruk av norske identitetsdokumenter i utlandet som er rapportert inn av utenlandske aktører via for eksempel Europol.

Hvilke dokumenter inkluderes i datagrunnlaget?

Alle dokumenter som er blitt misbrukt for å dokumentere eller underbygge en utlendings eller en norsk borgers oppgitte identitet, er inkludert i antallet avdekkede misbrukte dokumenter. Dokumenter brukt til å understøtte påstander om inntekt, formue eller kvalifikasjoner, er ikke en del av informasjonen Nasjonalt ID-senter mottar. Vi gjør oppmerksom på at enkelte av de falske dokumentene er å finne i andre falske dokumenter. Eksempelvis vil et falskt visum i et falskt pass betraktes som to unike dokumenter.

Endringer i datagrunnlaget i 2017 og 2020

I 2016 utviklet dokumentgranskere ved Nasjonalt ID-senter et registreringsskjema for dokumentundersøkelser som flere dokumentgranskere i politiet valgte å ta i bruk. Skjemaet ble utarbeidet for å legge til rette for lik registrering på tvers av enheter. Skjemaet inneholder felt for teknikker benyttet ved dokumentforfalskning eller -misbruk og inneholder flere detaljer enn skjemaene Nasjonalt ID-senter tidligere mottok. Ikke alle enhetene som har tatt i bruk og delt skjemaet, har vært representert i rapporten tidligere. Det er derfor et brudd i serien mellom 2016 og 2017 fordi det var flere rapporterende enheter i 2017 enn tidligere år.

I 2020 inngikk Nasjonalt ID-senter et etterretningssamarbeid med Kripos der det ble mulig å hente ut statistikk fra politiets registre. Det gir en vesentlig større informasjonstilgang. Dette gjør at vi kan presentere et større bilde av misbruk av identitets- og underlagsdokumenter i Norge og misbruk av norske dokumenter i utlandet. Det nye informasjonstilfanget belyser store deler av ID-misbruket vi tidligere ikke hadde kunnskap om. Det er derfor ikke mulig å sammenligne tallene fra 2020 direkte med foregående år.

Datakvalitet

I det følgende redegjøres det for ulike aspekter som påvirker kvaliteten, sikkerheten og troverdigheten til datagrunnlaget som ligger til grunn for rapporten og hvordan vi arbeider for å minimere svakhetene i dataene.

Sammenlignbarhet på tvers av etater og år

Tallene som presenteres i denne rapporten, kan avvike fra tall etatene selv har offentliggjort. Mulige årsaker kan være at uttrekkene til denne rapporten er gjort på andre tidspunkt enn til etatenes egne statistikker eller at det er gjort andre avgrensninger i datagrunnlaget. Dersom Nasjonalt ID-senter får ny kunnskap om innsamlede data eller tilgang til nye kilder, vil tall i rapporten kunne bli oppdatert og dermed avvike fra tidligere publiseringer.

Sammenlignbarheten mellom årganger kan påvirkes av at ulike aktører har rapportert i ulike år.

Sammenlignbarheten påvirkes også av at nye kilder kommer til, slik som i 2017 og 2020. I forbindelse med utarbeidelsen av rapporten for 2017 vurderte Nasjonalt ID-senter kategoriseringen av dokumenter

og teknikker. Dette førte til en omfordeling mellom de ulike gruppene. Denne endringen ble også gjort for tidligere årganger for å gi sammenlignbare tabeller og kategorier over tid.

Tallene i denne rapporten er ikke direkte sammenlignbare med tallene som presenteres for Norge i rapporter utarbeidet av Frontex. Tall fra Frontex omfatter kun misbruk avdekket i forbindelse med grensepassering, mens tall i denne rapporten også inneholder tall for misbruk avdekket i andre situasjoner.

Feilaktig, mangelfull eller manglende registrering

Tidspress og manglende kunnskap eller erfaring blant personer som arbeider med å kontrollere identitetsdokumenter og identitetsopplysninger, kan føre til feil i registreringer og at tilfeller av misbruk ikke avdekkes og følgelig ikke registreres. Nasjonalt ID-senter har begrenset mulighet til å kontrollere riktigheten i registreringene i datagrunnlaget, og feil eller mangler kan derfor forekomme.

Rapporten baserer seg på vurderinger og konklusjoner gjort hos den enkelte etat og tar ikke hensyn til videre behandling eller konklusjoner gjort av norske myndigheter. Hvis en etat konkluderer med ID-misbruk i en sak og dette senere bestrides av en annen etat med høyere ID-kompetanse, ligger likevel den opprinnelige konklusjonen til grunn i denne rapporten. Det er derfor mulig at enkelte ikke-reelle tilfeller av ID-misbruk er inkludert i tallene. Nasjonalt ID-senter mottar ikke informasjon om slike korrigerte konklusjoner.

Fra de fleste etatene mottar Nasjonalt ID-senter kun opplysninger om avslørte tilfeller av misbruk av ID-dokumenter, men ikke antall utførte kontroller. Derfor er det ikke mulig å beregne andeler basert på det totale antallet ID-kontroller.

Som tidligere nevnt, skal politidistriktene rapportere månedlig til Politiets utlendingsenhet om avdekkede misbrukte identitetsdokumenter i henhold til Grensekontrollrundskrivet. Statistikken fra politidistriktene som har rapportert til Politiets utlendingsenhet, er noe begrenset, blant annet fordi registreringsverktøyene ikke legger til rette for rapportering. Det er derfor grunn til å anta en underregistrering og -rapportering av antall misbrukte dokumenter og antall personer fra politidistriktene. Med tilgang til politiets registre har vi nå allikevel tilgang til mange av tilfellene som ikke rapporteres inn via dette skjemaet.

Dobbeltregistreringer

Noen misbrukte identitetsdokumenter kan være registrert mer enn ett sted, siden enkelte dokumenter sendes videre fra der hvor de først fanges opp til nærmere undersøkelse hos andre- eller tredjelinje. Noen saker kan derfor være registrert hos flere etater. Nasjonalt ID-senter kontrollerer dataene fra de ulike etatene opp mot hverandre og fjerner dobbeltregistreringer, om mulig.

Mulighetene for dublettkontroll er for enkelte rapporteringer begrenset av manglende tilgang til informasjon som kan benyttes til å koble data fra ulike etater med hverandre og av forskjeller i innhold i de mottatte skjemaene. Dublettkontrollene som har vært mulige å gjennomføre, har vist få tilfeller av dobbeltregistrering. Vi fjerner kun registreringer der vi med sikkerhet kan si at det dreier seg om duplikater.

Ordliste

Forfalsket dokument er et opprinnelig ekte dokument som senere er urettmessig endret. Et dokument kan manipuleres ved at variable opplysninger fjernes eller endres. Det er for eksempel ikke uvanlig at personaliasiden fjernes og erstattes med en ny, falsk personaliaside. Her kan man si at den nye personaliasiden er totalfalsk, mens passet som helhet er manipulert.

Ekte urettmessig utstedt er et dokument som i utgangspunktet er teknisk ekte, men som er utstedt på et uriktig grunnlag. Det kan for eksempel bety at dokumentet er blitt utstedt på bakgrunn av falske eller forfalskede underlagsdokumenter.

Identitetsdokumenter inneholder opplysninger som skal sikre verifisering av identiteten som en person oppgir ved fremvisning av dokumentet. Dokumentet må inneholde foto for manuell sammenligning med person eller biometriske data for automatisk gjenkjennelse av unike biometriske mønstre og navn og fødselsdato, opplysninger om statsborgerskap, når og hvor dokumentet er utstedt og hvilken myndighet som var ansvarlig for å utstede dokumentet.

Imposter er en person som benytter et ekte og korrekt utstedt dokument som tilhører en annen. Slike dokumenter reiser i utgangspunktet ikke dokumenttekniske problemstillinger, og en dokumentteknisk undersøkelse vil ikke kunne avsløre en imposter.

Misbruk av identitetsdokumenter vil si bruk av falske identitetsdokumenter, bruk av andre personers ekte dokumenter eller når ekte dokumenter er utstedt på grunnlag av falske underlagsdokumenter.

Totalfalskt dokument betegner et dokument eller en del av et dokument som i sin helhet er produsert av andre enn utstedende myndighet. I denne kategorien finner vi alt fra dokumenter som er laget på kommersielt tilgjengelig utstyr til dokumenter som er produsert ved hjelp av profesjonelt utstyr med imiterte eller stjalne substrat og sikkerhetselementer.

Tredjelandsborgere er personer som ikke er borgere av et land som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjoner (EØS/EFTA-borgere).

Underlagsdokumenter alle dokumenter som inneholder opplysninger om innehaverens identitet, nasjonalitet og/eller sivilstatus, med unntak av reisedokumenter/reiserelaterte dokumenter (visum, oppholdstillatelser, mv.). Betegnelsen brukes på dokumenter som inneholder opplysninger om innehaverens tilknytning til opprinnelsesland, situasjon eller andre omstendigheter, f.eks. fødselsattest, sivilstand, militære dokumenter, medlemsdokumenter, arrestordrer, dommer og vitnemål. Underlagsdokumenter ligger ofte til grunn ved utstedelse av pass og andre reisedokumenter.

Tabeller

1. Misbrukte dokumenter etter type 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
Pass	201	119	188	234
Utlendingspass/Reisebevis	24	17	15	15
ID-kort	146	152	162	183
Førerkort	86	116	134	147
Visum	7	16	19	31
Oppholdskort	18	35	58	71
Kopi/bilde av ID-dokument	-	-	-	17
Underlagsdokumenter	28	58	29	106
Andre	66	54	110	69
Totalt	576	567	715	873

*Tall inkludert tall fra kriminaletterretningsregisteret

** Etiketter og stempler er ikke lenger sortert som egen kategori

2. Misbrukte dokumenter etter rapporterende aktør 2023*

Aktør	Antall
Grense (sjø, luft, land), topp 3:	358
- Oslo lufthavn	228
- Storskog	12
- Torp lufthavn	7
Politidistrikt, topp 3:	147
- Oslo	60
- Øst (uten Oslo lufthavn)	18
- Innlandet	18
Politiets utlendingsenhet	177
Utlandet, topp 3:	27
- Tyskland	11
- Arabiske Emiratene	8
- Saudi-Arabia	7
Kripos	21
Norsk ambassade (UD), topp 3	78
- Nairobi	24
- Amman	15
- Kampala	14
Tolletaten	6
Skatteetaten	40
Statens vegvesen	17
Økokrim	3

*Inkluderer tallene fra kriminaletterretningsregisteret

3. Nasjonalitet på dokument, 2020-2023, topp 15 sortert etter tall for 2022

	2020	2021	2022	2023
Norge	123	190	174	156
Hellas	39	33	53	55
Syria	22	15	13	56
Polen	15	30	41	53
Belgia	-	10	29	49
Tyrkia	38	8	23	37
Italia	-	15	19	31
Spania	2	6	18	26
Vietnam	12	18	18	24
Irak	28	39	11	24
Eritrea	17	9	17	19
Romania	18	19	16	18
Bulgaria	1	8	15	18
Tsjekkia	15	8	14	17
Sverige	15	8	14	13
Danmark	2	6	18	13
India	11	8	11	11

*Tallene er inkludert tallene fra krimaletterretningsregisteret.

4. Nasjonalitet på innehaver av misbrukt dokument, 2020-2023, topp 15 sortert etter tall for 2023

Nasjonalitet	2020	2021	2022	2023
Syria	78	96	175	291
Tyrkia	43	58	54	98
Norge	34	52	54	58
Irak	24	19	15	33
Eritrea	5	4	46	31
Afghanistan	20	17	5	29
Vietnam	18	4	26	24
Frankrike	-	5	23	20
Russland	7	4	12	20
Pakistan	8	26	22	19
Irak	24	19	15	33
Polen	34	43	13	16
India	6	3	12	11
Ukraina	5	10	7	11
Litauen	1	5	11	10

Kilder

Danish Immigration Service (2023). *Ukraine - Exit rules, exemptions from military service/ mobilisation during martial law, documentation, punishment of evaders and deserters from military service*: <https://us.dk/publikationer/2023/juni/ukraine-exit-rules-exemptions-from-military-servicemobilisation-during-martial-law-documentation-punishment-of-evaders-and-deserters-from-military-service/> (Hentet 04-05-2024).

E24 (2023, 26. januar). *Ville til Norge for å jobbe, så ble de avslørt av vitnemålene*: <https://e24.no/naeringsliv/i/nQ4RwB/ville-til-norge-for-aa-jobbe-saa-ble-de-avsloert-av-vitnemaalene> (Hentet 21-03-24).

FAFO (2024). *Statistikk*: <https://www.fafoestforum.no/temasider/statistikk> (Hentet 08-08-2024).

Frontex (2023). *European Union Document-Fraud: Risk Analysis 2023*

Landinfo (2024). *Temanotat: Ukraina Sivilattester, identitets- og reisedokumenter*: <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2024/01/Temanotat-Ukraina-Sivilattester-pass-og-ID-dokumenter-25012023.pdf> (Hentet 02-05-2024).

Nasjonalt ID-senter (2023). *Ukrainian identity documents – issuance control in times of war and martial law*. Tilgjengelig fra: <https://www.nidsenter.no/globalassets/vedlegg/uoff-vedlegg/ukrainian-identity-documents---issuance-control.pdf>. Krever pålogging.

Nasjonalt ID-senter (2024a). *Forfalskningstrender Ukraina*. Tilgjengelig fra: <https://www.nidsenter.no/tjenester/IDbasen/Europa/ukraina/dokumenter/pass/utenrikspass-e/forfalskningstrender/> Krever pålogging.

Nasjonalt ID-senter (2024b). *Om Eritrea: Religion*. Tilgjengelig fra: <https://www.nidsenter.no/tjenester/IDbasen/Afrika/Eritrea/Taktisk-ID-kontroll/Religion/Registrering/>. Krever pålogging.

Nasjonalt ID-senter og Kripas (2023). *Halvårsrapport: ID-misbruk (Januar-Juni 2023)*. Tilgjengelig fra: <https://www.nidsenter.no/globalassets/dokumenter/publikasjoner/totalfalske-oppholdskort/kripas-nid---halvarsrapport-id-misbruk-jan-jun-2023-1.pdf>. Krever pålogging.

Nasjonalt ID-senter og Kripas (2024). *Halvårsrapport om ID-misbruk (juli-desember 2023)*. Tilgjengelig fra: <https://www.nidsenter.no/globalassets/publikasjoner/2024-03-11-uo-halvarsrapport-id-misbruk-juli-desember-2023-ekstern-versjon.pdf>. Krever pålogging.

Nasjonalt ID-senter og Kripas (Publiseres høst 2024). *Bilder av ID-dokumenter på internett som tilretteleggende faktor for kriminalitet*.

Politiet (2024). *Politiets trusselvurdering 2024*.

Skatteetaten (2017). *Enklere å søke boliglån*: <https://www.skatteetaten.no/presse/nyhetsrommet/enklere-a-soke-boliglan/>. (Hentet 12-04-2024).

Skatteetaten (2023). *Nyhetsbrev DOCS – Oktober 2023*.

Skatteetaten (2024). *Årsrapport 2023 DOCS*.

Utlendingsdirektoratet (2023). *Utlendingsdirektoratets årsrapport for 2022*.

Utlendingsdirektoratet (2024a). *Faglært*: <https://www.udi.no/ord-og-begreper/faglart/> (Hentet 05-03-2024).

Utlendingsdirektoratet (2024b). *Innvilgede arbeidstillatelser for tredjelandsborgere etter statsborgerskap og type tillatelse (2023)*: <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/innvilgede-arbeidstillatelser-for-tredjelandsborgere-etter-statsborgerskap-og-type-tillatelse-2023/> (Hentet 18-03-2024).

Økokrim (2024). *ESUM A-krim Januar 2024*.

